

Okruhy otázek k SZZ Bc. ETICKÁ VÝCHOVA se zaměřením na vzdělávání
platné od akademického roku 2016/2017

Obecné podmínky

1. Studijním plánem stanovené předměty jsou ukončeny **státní zkouškou**. Tuto část státní zkoušky mohou studenti složit nejdříve po pedagogické praxi. Podmínkou je, že student vykonal všechny zkoušky a zápočty z oboru (bližší informace ve Studijním a zkušebním řádu UHK).
2. Státní zkouška ověřuje obecně **teoretickou a aplikační připravenost** studenta ve vypsanych tématech.
3. **Rámcové termíny** státní zkoušky z etické výchovy jsou stanoveny harmonogramem příslušného akademického roku a **přesné termíny státní zkoušky** zveřejňuje studijní oddělení PdF UHK. Povinností studenta je přihlásit se předepsanou formou a v stanoveném termínu.
4. Státní zkoušku student vykonává před nejméně **tříčlennou komisí**, složenou z vyučujících Katedry pedagogiky a psychologie a dalších externích pracovníků. Předsedu a členy komise jmenuje na návrh vedoucího katedry děkan PdF UHK.
5. Další podrobnosti o průběhu státní zkoušky, možnosti jejího opakování apod. stanoví **Studijní a zkušební řád UHK**.
6. Státní závěrečná zkouška patří k mimořádným událostem v životě studenta i examinatorů. Proto se očekává, že její účastníci si budou této okolnosti vědomi a tomu přizpůsobí oblečení, vystupování i vzájemnou komunikaci.

Okruhy otázek

- 1 a) Základní pojmy: etika – morálka – morálnost – mravnost – filosofická etika – právo.
b) Komunikace, druhy a způsoby komunikace, komunikační kanály, komunikační dovednosti, etická dimenze komunikace mezi lidmi.
- 2 a) Hodnoty, vnímání hodnot, proměna hodnot (jednotlivec, společnost), vztah mezi hodnotami a světovým názorem, konflikt hodnot.
b) Možnosti rozvoje zdravé sebeúcty v sekundárním vzdělávání, cesty k vlastní identitě.
- 3 a) Pojem „ctnost“ (definice, obsah, význam). Kardinální ctnosti: moudrost, spravedlnost, statečnost, uměřenost (Aristoteles, Platon). Teologické ctnosti: víra, láska a naděje.
b) Moderní ctnosti: občanská odvaha, solidarita a tolerance. Poznání druhých, pozitivní hodnocení druhých.
- 4 a) Normy: druhy norem, funkce norem, chápání norem, proces jejich interiorizace.
b) Charakteristika a faktory tvořivosti, rozvoj kreativity, hlavní znaky kreativní osobnosti. Kreativita a morálka.
- 5 a) Pravda – lež, pravdivost, autentičnost, čestnost, věrohodnost, právo na informace.
b) City, emoce, jejich vyjadřování, mravní citění, jeho složky. Rozvoj mravního citění.
- 6 a) Psychologie morálky, základní psychologické koncepce morálního vývoje.
b) Empatie, její rozvoj a fáze, projevy nedostatku empatie.
- 7 a) Teorie morálního vývoje J. Piageta. Heteronomní a autonomní morálka.

- b) Asertivita jako otevřený způsob komunikace, asertivní práva a asertivní techniky. Vztah asertivity a morálky.
- 8** a) Stadiální teorie morálního vývoje L. Kohlberga.
b) Využití reálných a zobrazených vzorů ve výchově.
- 9** a) Mužská a ženská morálka v pojetí C. Gilliganové.
b) Dělení se, darování, pomoc druhému, prosociální chování v osobních vztazích.
- 10** a) Eriksonova teorie vývoje identity a její aplikace v etické výchově.
b) Globální problémy, solidarita, komplexní prosociálnost.
- 11** a) Přínos C. R. Rogerse, A. Adlera, V. E. Frankla a transakční analýzy pro projekt etické výchovy.
b) Metody mravní výchovy, jejich rozbor.
- 12** a) Vliv inteligence na morální vývoj jedince.
b) Cíle a obsah mravní výchovy.
- 13** a) Vztah kognitivní a emocionální složky v morálním vývoji.
b) Ekologická etika, propojení etické a ekologické výchovy.
- 14** a) Předpoklady souladu morálního usuzování s mravním jednáním.
b) Menšiny a etnické skupiny v ČR, etická dimenze soužití více kultur ve společnosti.
- 15** a) Aktivizace zla a jeho situační podmíněnost (Milgram, Zimbardo).
b) Média a práce s multimediální technikou, vliv médií na mravní stránku.
- 16** a) Etické aspekty života a smrti, zdraví a nemoci.
b) Příroda, přírodní zdroje, degradace a devastace životního prostředí.
- 17** a) Od Sókrata k postmoderně (Sókrates, Platón, Aristoteles, britský empirismus a kontinentální racionalismus). Osvícenství, pozitivismus, filosofické proudy 20. století.
b) Vybrané problémy výchovy k sexuálnímu zdraví.
- 18** a) Empirická etika (hlavní autoři, základní tendence, antropologické charakteristiky, souvislost s emancipací přírodních věd, důsledky). Hédonismus. Utilitarismus.
b) Prosociálnost, altruismus, prosociální chování a jeho vývoj.
- 19** a) Immanuel Kant, transcendentální diference, transcendentální determinace, maximy, kategorický imperativ – odůvodnění, znění, konkretizace morálního principu, etika lidských práv.
b) Vybrané etické problémy – chudoba, dětská práce, sebepoškozování, sebevražednost.
- 20** a) Aplikovaná etika, terminologické vymezení, oblasti aplikované etiky, hlavní myšlenkové proudy a jejich představitelé.
b) Domácí násilí, druhy, charakteristické znaky, fáze násilí, varovné signály, rizikový partner, pomoc.

Literatura:

- ANZENBACHER, A. *Úvod do filozofie*. Praha: SPN, 1990.
- ANZENBACHER, A. *Úvod do etiky*. Praha: Zvon, 1994.
- CAKERPALOGLU, P.: *Psychologie hodnot*. Praha: Votobia, 2004.
- CEP: *Character Education Quality Standards, 2003*. [online]. [citované 2009-10-09] Dostupné na: <http://www.character.org>
- CORETH, E. *Co je člověk? Základy filozofické antropologie*. Praha, Zvon, 1994.
- ČERMÁK, I. *Lidská agrese a její souvislosti*. Žďár nad Sázavou: Fakta, 1998.
- GILLIGANOVÁ, C.: *Jiným hlasem. O rozdílné psychologii žen a mužů*. Praha: Portál, 2001.
- FROMM, E. *Anatomie lidské destruktivity*. Praha: Nakl. Lidové noviny, 1997.
- HASS, A. *Morální inteligence: jak rozvíjet a kultivovat dobro v nás..* Praha: Columbus, 1999.
- HÁBL, J. *Lekce z lidskosti*. Praha: Návrat domů, 2011.
- HEINDRINK, H.: *Psychologie morálního vývoje*. Praha: Portál, 1997.
- HUNTINGTON, S. P. *Střet civilizací*. Praha: Rybka Publishers, 2001.
- KALISKÁ, L. (Ed.) *Vybrané aspekty psychologie morálky*. Banská Bystrica: Pedagogická fakulta UMB, 2013.
- KANT, I. *Kritika praktického rozumu*. Praha: Svoboda, 1996.
- KOHÁK, E. *Člověk, dobro a zlo*. Praha: Ježek, 1994.
- KOHÁK, E. *Zelená svatozář. Kapitoly z ekologické etiky*. Praha: Slon, 2000.
- KOHÁK, E. *Svoboda, svědomí, soužití. Kapitoly z mezilidské etiky*. Praha: Slon, 2004.
- KÜNG, H. *Světový étos*. Praha: Archa, 1992.
- KUČEROVÁ, S. *Člověk, hodnoty, výchova*. Prešov: Grafotlač, 1996.
- LAJČIAKOVÁ, P. *Psychológia morálky*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2008.
- LENCZ, L., KRÍŽOVÁ, O.: *Etická výchova – metodický materiál 1*. Praha: Luxpress, 2000.
- LENCZ, L., IVANOVÁ, E.: *Etická výchova – metodický materiál 3*. Praha: Luxpress, 2003.
- LENCZ, L. A KOL.: *Etická výchova – metodický materiál 2*. Praha: Luxpress, 2005.
- LENCZ, L.: *Metódy etickej výchovy*. Bratislava: MC, 1996
- LENCZ, L.: *Pedagogika etickej výchovy. Výchova k prosociálnosti*. Bratislava: MC, 1998.
- LIPOVETSKY, G. *Soumrak povinnosti*. Praha: Prostor, 2011.
- MLČÁK, Z. *Prosociální chování v kontextu dispozičních vlastností osobnosti*. Ostrava: Filozofická fakulta OU, 2010.
- PELIKÁN, J.: *Pomáhat být (otevřené otázky teorie provázející výchovy)*. Praha: Karolinum, 2002.
- PETLÁK, E.: *Všeobecná didaktika*. Bratislava: IRIS, 1997.
- PRŮCHA, J. (Ed.) *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009.
- RÁCZOVÁ, B., BABINČÁK, P. *Základy psychologie morálky*. Košice: Univerzita P. J. Šafárika, 2009.
- REALE, G. *Kulturní a duchovní kořeny Evropy*. Brno: Oikúmené, 2005.
- ROCHE, R. O.: *Etická výchova*. Bratislava: Orbis Pictus, 1992.
- ŘÍČAN, P.: *Cesta životem*. Praha: Portál, 2004.
- SLEZÁČKOVÁ, A. *Průvodce pozitivní psychologií*. Praha: Grada Publishing, 2012.
- STÖRIG, H. J. *Malé dějiny filosofie*. Praha: Zvon, 1993.
- SUTOR, B. *Politická etika*. Praha: Oikymen, 1996.
- THOMASMA, D. C.; KUSHNEROVÁ, T. *Od narození do smrti*. Praha: Mladá fronta, 2000.
- TRETERA, I. *Nástin dějin evropského myšlení Od Thaléta k Rousseauovi.* Praha: COWI, 1996.
- VACEK, P. *Průhledy do psychologie morálky*. Hradec Králové: Gaudemaus, 2006.
- VACEK, P.: *Rozvoj morálního vědomí žáků*. Praha: Portál, 2008.
- VACEK, P. *Psychologie morálky a výchova charakteru žáků*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013.
- VÁCHA, M., KÖNIGOVÁ, R., MAUER, M. *Základy moderní lékařské etiky*. Praha: Portál, 2012.
- VÝROST, J., SLAMĚNÍK, I. (Eds.) *Sociální psychologie*. Praha: Grada Publishing, 2008.
- WALZER, M. *Just and Unjust Wars. A Moral Argument with Historical Illustrations*. New York: Basic Books, 1977.
- WEST KENNETH G. *Dobrodružství psychického vývoje*. Praha: Portál, 2002.
- ZIMBARDO, P. *Moc a zlo*. Břeclav: Moraviapress, 2005.
- ŽILÍNEK, M.: *Étos a utváranie mravnej identity*. Bratislava: IRIS, 1997.
- [DOJČÁR, M.: Medzináboženský dialóg. VŠ skriptá. Trnava: PdF TU, 2008. ISBN 978-80-8082-201-9](http://pdfweb.truni.sk/elskripta/medzdial.pdf)
[dostupné na: <http://pdfweb.truni.sk/elskripta/medzdial.pdf>]